

Introduktion: Medierne og islam før, under og efter oprørene i Tunesien, Egypten og Syrien

Af Thomas Vladimir Brønd og Rikke Hostrup Haugbølle

Med lanceringen af den arabiske satellit TV-kanal al-Jazeera i 1996 og den første islamske satellitkanal Iqra' i 1998 samt internet og mobiltelefoner skabtes der arabiske offentligheder, hvor det på nye måder blev muligt for muslimer og arabere at kommunikere og interagere med hinanden på tværs af nationale grænser og ofte uden for regimernes agendaer. Over en lidt længere periode, siden 1970'erne, fandt forskellige former for islamisk vækkelse sted i den arabiske verden. Disse parallelle udviklinger – nye typer af medier, større mulighed for kommunikation og nye fortolkninger af islam – har været med til at ændre islamiske normer, udfordret politiske strategier og styrket nye og gamle identiteter i de arabiske lande. De over 700 nye arabiske og 47 islamiske satellitkanaler samt internet debatfora og sociale medier har spillet en væsentlig rolle i denne udvikling.

Dette særnummer af Tidsskrift for Islamforskning tuner ind på islam og medier i Tunesien, Egypten og Syrien – tre lande, der fra december 2010 har oplevet historiske oprør og demonstrationer. Oprørene indgår på forskellig vis som aspekter i særnummerets fire artikler, men som artiklerne også viser, kan den rolle, som medier og islam spiller i forandringerne ikke adskilles fra den forudgående udvikling længe før selve oprørene. Disse forudgående forandringer fandt sted på en række vidt forskellige områder, hvilket afspejler sig i de meget forskellige foci i de fire artikler. I Jakob Skovgaard Petersens artikel analyseres den syriske religiøse lærde, Buti, hans mangeårige optræden på den offentlige scene, og hvordan han miskrediteres for sin rolle i oprøret – ikke mindst af aktivister på internettet. Islam i Syrien er også fokus for Thomas Vladimir Brønds artikel, der analyserer den mediekamp, som udspillede sig i døgnet efter opstandens første bombeangreb i Damaskus. I Rikke Hostrup Haugbølles artikel flyttes fokus til Tunesien og til radiomediet – mere specifikt den første tunesiske islamiske radiostation, Radio Zitouna og skaber forståelse for ét aspekt af optakten til oprøret. Ehab Galal analyserer i sin artikel de intense uger, hvor oprøret i Egypten foregik. Galal vurderer, hvordan det egyptiske

stats-TV gradvist ændrede sin måde at dække oprørets begivenheder på i forskellige faser af oprøret – i takt med at Mubaraks position ligeså gradvist blev eroderet.

Med særnummeret søger forfatterne at belyse den diversitet, der karakteriserer islams rolle i de aktuelle lande både før og under oprørerne, og dels at bidrage med en mere nuanceret forståelse af medier og deres virke i de arabiske lande. Mange aviser, blogs og tidlige akademiske analyser udråbte nemlig hurtigt oprørerne i Tunesien og Egypten for ”Facebook Revolutioner”. Der blev fokuseret på brugen af sociale medier som Facebook, Twitter og blogs, som blev angivet som afgørende for oprørerne. Den tunesiske medieforsker Noureddine Miladi skrev f.eks. om Tunesien, at Ben Alis regime var konfronteret med en ”unprecedented cyber war” (Miladi 2011) mens den kendte ”Google-executive”, Wael Ghonim, i et interview til det amerikanske ”60 Minutes” i starten af februar 2011 kaldte omvæltningerne i Egypten for ”Revolution 2.0”. Billeder taget med smartphones af demonstranter og senere væbnede oprørere i opstanden i Syrien har også haft afgørende betydning som råmateriale til både danske og udenlandske mediers dækning af konflikten, selvom det undervejs blev nødvendigt at gøre opmærksom på, at billedernes ’ægtthed’ ofte ikke kan bekræftes af uafhængige kilder.

Moderniseringsteori, demokratisering og medieoptimismen

De umiddelbare begejstrede forventninger til mediers rolle i samfund under forandring er ikke ukendt i arabiske studier generelt og mediestudier i særdeleshed. I 1950erne, hvor moderniseringsteoriene vandt frem særligt i amerikanske studier, påpegede Daniel Lerner i det indflydelsesrige værk *The Passing of Traditional Society: Modernizing the Middle East* (1958), at en ny moderne arabisk personlighedstype var ved at vinde frem på bekostning af ”den traditionelle”. Denne nye moderne araber var en kompetent bruger af medier, og antallet af radioer og avisers oplag i f.eks. Libanon blev gjort til målestok for modernismens udbredelse. Lerner er ophavsmand til den senere så ofte citerede sætning om, at ”*what America is... the Middle East seeks to become*” (Lerner 1958: 79), og vestlig modernitet var også vestlige, moderne medier. En anden klassiker inden for studierne af medier i den arabiske verden er den amerikanske diplomat, William Rughs bog *The Arab Press* fra 1979, som dog ikke er præget af helt den samme modernistiske determi-

nisme som Lernalers værk. Fra sit fugleperspektiv på amerikanske ambassader i forskellige arabiske lande inddelte Rugh de arabiske lande i nationale pressesystemer. Hos Rugh finder vi (overordnet set) to typer pressesystemer: Den loyalistiske, hvor pressen i de arabiske monarkier ejes af bestemte familier med tætte bånd til det royale overhoved, og det mobiliserende pressesystem i de arabiske republikker, hvor pressen domineres af en elite, som mobiliserer befolkningen i forhold til det dominerende partis revolutionære ideologi. Samtidig udgjorde det arabiske område via sit fælles sprog og politiske rivalisering over grænserne en fælles offentlighed (se mere om Rugh i Skovgaard-Petersen 2012).

Efter CNN's dækning af Golfkrigen i 1991 og satellitkanalernes udbredelse i den arabiske verden med etableringen af al-Jazeera i 1996 var der igen begejstring at spore i forskningen af medier i de arabiske lande. Nu var det ikke længere de nationale og statskontrollerede "pressesystemer", som dikterede, hvilke nyheder og budskaber der skulle formidles. Den arabiske borger, lød det begejstrede argument, kunne nu selv frit zappe rundt, først på forskellige transnationale TV-kanaler og siden på internettet, og vælge sin egen information. Den amerikanske mellemøstforsker Jon B. Alterman er en af dem, som tidligt beskrev, hvordan disse nye medier indførte en ny og fælles politisk offentlighed i den arabiske verden. I forhold til Rughs tidligere beskrivelser var denne offentlighed ny, fordi den siddende magtelite nu ikke blot selv kunne bruge medierne til at manipulere og mobilisere befolkningen. Magthaverne blev nu også kritiseret i medier, som de ikke havde indflydelse og magt til at kontrollere (Alterman 1998). Alterman opretholdt sin begejstring for og argument om betydningen af satellit-TV efter fremkomsten og udbredelsen af internettet. I 2011 i forbindelse med opstandene i flere arabiske lande kritiserede han således den *hype*, der udviklede sig omkring betydningen af de nye sociale medier i oprørerne: "It is tempting to be swept away by this narrative," skrev Alterman (2011: 103). Han argumenterede i stedet for, at det ikke var de nye sociale medier, men snarere "the power of 20th century media", dvs. satellit-kanalerne, som var afgørende i opstanden. Dermed fastholdt Alterman sin tidligere overbevisning om det afgørende ved opkomsten af satellitmedier fra 1990'erne.

Dette fokus på "det 20. århundredes medier" som en af strømningerne inden for studierne af medier i den arabiske verden fra slutningen af 1990'erne, igangsat af lanceringen af al-

Jazeera i 1996, stod i nogen grad på skuldrene af de analyser af mediernes funktioner, der udfoldede sig inden for moderniseringsteoriene fra 1950'erne. I studierne i kølvandet på Al-Jazeeras lancering kan der spores en tydelig optimisme omkring den rolle, som de transnationale medier kunne spille for demokratiseringen i de arabiske lande. Marc Lynch var f.eks. en af dem, som argumenterede for den "nye arabisk offentlighed", som *transformerede* arabisk politisk kultur, fordi de nye medier eliminerede "the sense of distance among Arabs and Muslims, bringing them together in real time and in a common language alongside intense images and a shared political discourse" (Lynch 2006: 41). Philip Seib udbyggede den observation: "New media are affecting democratization within the Middle East particularly in terms of their transnational impact" (Seib 2008). Fra et overordnet synspunkt var der således tale om en slags kausalitetsdebat om samfundsforandringer i arabiske mediestudier (se også Sakr 2007: 4). For Alterman, Lynch, Seib og andre virkede nye medier til at *forandre* de arabiske samfund, mens medierne for andre primært *afspejlede* samfundsforandringer (fx Wolfsfeld 1997). Inden for den samfundsafspejlende strømning var man f.eks. optaget af egyptiske soap-serier som "Dramas of Nationhood" (Abu-Lughod 2004) og mediernes rolle i den politiske økonomi, der karakteriserede de arabiske autoritære regimer (Sakr 2001, 2007). Selvom mange af studierne siden slutningen af 1990erne har ydet vigtige bidrag til forståelsen af medier i den arabiske verden, kan der ifølge Kai Hafez imidlertid også spores et metodisk problem. I sin kritik af studier af de nye satellitkanaler påpeger Hafez, at søgen efter hurtig information medførte "en essayistisk kultur" med svage analyser, som ofte manglede metodisk og teoretisk vægt (Hafez 2008).

Hafez' kritik er også relevant, hvad angår hurtige analyser af opstandene i den arabiske verden. Dette særnummer søger at skubbe forskningen i nye retninger. I modvægt til de "essayistiske" bidrag, som ofte fokuserede på de sociale mediers "altafgørende" rolle, analyserer Ehab Galal egyptisk stats-TV i dette særnummer. Galals fokus er at forstå samspillet mellem medier og magt i de dage, hvor millioner af mennesker gik på gaden, og Mubarak måtte forlade sin post. Ved hjælp af Michel de Certeau reflekterer Galal over forholdet mellem strategi og taktik for at forstå, hvordan statslige medier opførte sig i takt med, at "regimets magt over det nationale rum eroderedes" og "den strategiske handlen umuliggøres". Med andre ord: Hvad gjorde medierne i de kritiske revolutionsdage, hvor

alt der engang var så sikkert pludselig kom i fluks? Hvad viste det nationale TV i Egypten, og hvad viste Qatar-baserede al-Jazeera? Galals artikel stiller skarpt på især det oversete statsligt TV, som ofte trænges i baggrunden i forskningen til fordel for de transnationale TV-kanaler og de sociale medier.

Ligesom Galal bryder Rikke Hostrup Haugbølles artikel med to forskningsmæssige tendenser i studiet af arabiske medier. Først 1990ernes overfokusering på transnationalt satellit-TV, og siden de nye sociale mediers rolle. Haugbølle analyserer nemlig den lille radiostation Radio Zitouna, der primært sender til den tunesiske befolkning i Tunesien. Endvidere er det analytiske fokus i artiklen flyttet fra en mediecentrisk tilgang, hvor ejerskab af og redaktionelt hierarki i et givent medie analyseres, til et indholdsanalytisk fokus. Indholdet af programmerne analyseres og kombineres med samtaler med en række ansatte på radiostationen om baggrunden for de forskellige programmer, der sendes. Hun demonstrerer derigennem, at medier kan anvendes som analytiske værktøjer til at forstå nye aspekter af både det autoritære regime og af igangværende samfundsmæssige forandringer.

Ydermere viser særnummeret, at udover statsmedier er samspillet mellem forskellige typer af medier vigtigt at forstå. Dette illustreres i særnummerets to artikler om Syrien – herunder samspillet mellem sociale medier og TV, både statsligt syrisk fjernsyn og transnationale TV-kanaler som al-Jazeera. Skovgaard-Petersen viser i sin artikel med termer lånt fra Gramsci, hvordan den syriske Sheikh Buti har bidraget til at ”naturalisere magten” i Syrien. Dette er i høj grad foregået via medier som TV og internet – og i et efterhånden næsten glemt medie, nemlig bogen. Det er også på TV og internet, at Buti udfordres af både kendte personligheder som sheikhen al-Qaradawi og også af mere ukendte ”lokale organiske intellektuelle”. At forstå kritikken af Buti kræver altså en tilgang, hvor forskellige medier sammenlignes, således at både Butis egen diskurs på især TV og kritikken af ham via især internettet sammenlignes.

Brønd viser ligeledes i sin artikel, hvordan samspillet mellem internet, stats-TV og transnationalt TV er vigtigt at analysere for at forstå den mediekamp, som udspillede sig i døgnet efter det første bombeangreb i Damaskus i december 2011. Artiklen viser, lige-

som Skovgaard-Petersens, hvordan aktører i den igangværende syriske opstand bruger medier til at promovere distinkte ideologiske projekter. Der er altså tale om et dobbeltforhold, hvor medierne både afspejler den syriske opstand, men også bruges aktivt som middel af de stridende parter. Dette dobbeltforhold reflekterer Brønd yderligere over i sin artikel og viser, hvordan en række historiske, politiske og sociale forhold trænges i baggrunden i grusomme begivenheders umiddelbarhed.

Islam og etnografi i arabiske medier

Mens der forholdsvist hurtigt fra de første opstande i Tunesien til oprørene i Egypten, Libyen, Bahrain og Yemen frem til det fortsatte oprør i Syrien har været stor opmærksomhed på og diskussion af de nye, sociale mediers rolle i oprørene, gik der længere tid, inden nye debatter om islams rolle før, under og efter oprørene tog form. Dette skyldtes for det første, at religiøse grupperinger ikke var de drivende kræfter i oprørene. For det andet har debatten om islam efter oprørene i høj grad handlet om de politiske aktive grupper som Ennahda i Tunesien og De Muslimske Brødre i Egypten i forbindelse med valgene til Den Grundlovgivende Forsamling i Tunesien i oktober 2011 og præsidentvalget i Egypten i maj og juni 2012. I syrisk sammenhæng har vestlige medier især fokuseret på sekteriske modsætninger mellem den sunni-muslimske majoritet og alawitterne samt på infiltration af al-Qaeda affilierede udlændinge og islamistiske kampgruppers opståen som f.eks. Jabhat al-Nusra.

Men islam har dog tidligere tiltrukket opmærksomhed i arabiske mediestudier. Revolution og islam er meget tydeligt tilstede i f.eks. Annabelle Sreberny og Ali Muhammedis *Small Media, Big Revolution* (1994). Her blev det påvist, hvordan den iranske revolution blev forberedt af udbredelsen af kasettebånd med prædikener af Ayatollah Khomeini. I en anden sammenhæng, men også med islamiske prædikener på kasettebånd som omdrejningspunkt, finder man Charles Hirschkind's *The Ethical Soundscape* fra 2006. Her foregår en anden slags introvert revolution på individplan – eller måske snarere etisk selvdisciplinering og from livsførelse, hvor prædikener optaget på kasettebånd samt andre islamiske udtryksformer kommer i spil i både offentlige og private rum og skaber ”Islamic

counterpublics”. Hirschkind's studie er således også et kritisk bidrag til begrebet om den arabiske offentlighed, som vi beskrev ovenfor, og som har fundet vej til analyser af arabiske medier fra Rugh i 1970'erne og op gennem 1990'erne med de nye satellitkanaler. Ved at bruge flertalsformen ”publics” understreger Hirschkind, at vi hellere skal tale om en række forskellige ”offentligheder” og ”mod-offentligheder” frem for en singular, arabisk offentlighed. Hirschkind's analyse af Egypten reflekterer også den bredere teoretiske debat mellem Habermas – ophavsmanden til offentlighedsbegrebet – og den kritik, som ikke mindst Nancy Fraser har formuleret (se fx Fraser 1993). Parallelt må mediestudier af den arabiske verden være opmærksom på, at ideen om en singular, arabisk offentlighed kan fungere tilslørende i forhold til at begribe kompleksiteten i forskellige typer af diskurser, som kommer til udtryk i forskellige sammenhænge, mellem forskellige mennesker – eliter såvel som ikke-elitære grupper – på forskellige medier og i forskellige offentligheder. Disse diskurser kan kun forstås, hvis man lytter efter – og kvalitativt sammenligner dem ligesom bidragene i dette særnummer forsøger.

Men Hirschkind bruger også en meget anderledes metode end den gruppe af medieforskere, vi har gennemgået indtil nu i denne artikel – nemlig den etnografiske, hvor forskeren er interesseret i at undersøge, analysere og bidrage med viden om levede liv, som det udfoldes og leves i hverdagen. Hirschkind's analyse udkom et år tidligere, men er alligevel et nyttigt svar på den kritik af tilgangen til studier af medier i den arabiske verden, som Naomi Sakr påpegede året efter: ”The expansion of political content in Arabic on television and the Internet during the 1990s and early 2000s was not matched by a corresponding volume of ethnographic studies of relevant user responses...” (Sakr 2007: 3). Selvom Hirschkind analyserede forhold mellem hverdagen, kasettebåndsmidiet og religiøs fromhed i Egypten, og ikke decideret ”politisk indhold”, er hans undersøgelse udført med den type metode, som Sakr efterlyser, nemlig den etnografiske. Også Jon Alterman selv påpegede i efterordet til en antologi om al-Jazeera: ”we know shockingly little about what the people of the Middle East watch, and how they interpret that information.” (citeret i Sakr 2007.). Etnografiske undersøgelser blev altså efterlyst – om end der dog allerede forelå solide bidrag (Abu-Lughod 2004, Armbrust 1996, Hirschkind 2006, Salamandra 1998, 2000, 2005).

Brønd og Haugbølle giver med deres bidrag til særnummeret bud på, hvordan etnografisk materiale kan komme i spil i studiet af mediernes rolle i autoritære arabiske regimer i forandring. Hermed påpeges, at det ikke kun er mediebrugernes respons og reaktioner, som er vigtige at undersøge etnografisk, men også andre områder så som mediernes produktionsforhold, som Haugbølle illustrerer med Radio Zitouna, og italesættelsen af islam, hvilket gør sig gældende for både Haugbølle og Brønd. Etnografi kan således være meget nyttigt at medtænke i analysen af både modtagelsen af og produktionsforholdene og den seneste baggrund for de billeder, lyde og budskaber, som medier udsender.

I stedet for at indskrive sig i en mediedeterministisk tradition, som sætter lighedstegn mellem medier og oprør, viser både Brønd, Skovgaard-Petersen og Haugbølle, hvordan et historisk blik på regimernes regulering af islam i Syrien og Tunesien kan være med til at forklare de ændringer, som har fundet sted. Særnummerets ambition er altså at vise opmærksom på mediernes funktion i de arabiske lande såvel som i forskningen uden at blive mediecentriske. Artiklerne illustrerer i lige så høj grad islams udvikling i landene: I Tunesien, Syrien og for så vidt også i Egypten, som dog ikke beskrives i dette særnummer, har regimerne i årtierne inden oprørene i perioder forsøgt at regulere og undertrykke islamiske og islamistiske bevægelser i samfundet. Som både Haugbølles, Brønds og Skovgaard-Petersens artikler viser, var der i Syrien og Tunesien bestemte måder at tale om islam på men også måder, man *ikke* talte om islam på. Denne orden har ændret sig markant med oprørene og de efterfølgende transitionsprocesser. Således beskriver Skovgaard-Petersen, hvordan den syriske religiøse lærde al-Buti navigerer retorisk i et hastigt forandrende Syrien. Skovgaard-Petersen beskriver, hvordan Buti af mange bliver opfattet som en del af regimet, og hvordan den aktivistiske opposition retter kritik af ham via bl.a. internettet. Dette ser Skovgaard-Petersen som del af en ”bredere kritik af juristeri og skolelastik”, som også kan siges at rette sig mod den religiøse, lærde ulama-klasse generelt. Der er medlemmer af denne klasse, som ikke bare ”lukker øjnene for massakrerne og regimets overgreb”, men som også i øvrigt har en ”tendens til at gå op i ligegyldigheder eller understøtter kønsdiskrimination”. Der er anledning til at spørge som Skovgaard-Petersen, hvorfor al-Buti som ”Syriens mest kendte TV-shaykh” stædigt bakker op om det syriske regime?

Udefra kan det virke absurd, hvorfor ikke bare Buti støtter regimet, men hvorfor regimet i det hele taget stædigt fortsætter sin egen diskurs om oprørerne som islamistiske terrorister, som truer den nationale syriske enhed. Dette har givet anledning til spekulationer i vestlige medier om Syriens Præsident Asad mon var 'ved sine fulde fem' eller 'levede i boble', osv. Ved at analysere den mediekamp, som udspillede sig i døgnet efter de første bombeangreb i Damaskus i december 2011, viser Brønd i sin artikel, at diskursen om oprørerne som ekstremistiske islamister ikke er absurd, men snarere en del af selve regimets *raison d'être*. I årtier har Asad-regimet legitimeret sin magt via denne diskurs, hvilket illustreres af Brønds korte, men præcise gennemgang af de seneste fire årtiers relationer mellem regimet og det sunni-muslimske miljø. Gennem de fire årtier har regimet forsøgt at regulere islam via administrative reformer og repressive nedslag, hvilket implicit har motiveret en slags officiel, statslig islam. Brønd viser med et etnografisk eksempel, hvordan denne islam-version blev opretholdt og italesat i det offentlige rum umiddelbart inden oprøret. Han anvender nyere antropologisk teori om mediering og politisk teori om ideologi til forstå, hvordan islam fremstilles og bruges af henholdsvis regime og oppositionelle kræfter til at promovere distinkte ideologiske projekter i kampen om at indrette fremtidens Syrien og islams rolle heri.

Indholdet af arabiske mediers udsendelser er et centralt fokus for Rikke Hostrup Haugbølles bidrag. Hun analyserer den første islamiske radiostation, Radio Zitouna, som blev lanceret under Ben Ali i Tunesien. Hendes dybdegående analyse placerer stationen historisk, og vi får grundigt indtryk af indholdet i programmerne, hvorved der skabes en forståelse for diversitet og individuelle ambitioner og syn på islams rolle i Tunesien før oprøret. Zitounas eksempel udfordrer ifølge Haugbølle de dominerende diskurser om 'autoritære regimer' i den teoretiske litteratur. På baggrund af indholdsanalysen argumenterer Haugbølle for, at det er forsimplet blot at anskue radioens lancering og virke som blot et tiltag for at styrke det autoritære regime. Analysen af Radio Zitouna er baseret på indholdsanalyse af udvalgte programmer samt Haugbølles feltarbejde blandt radioens grundlæggere, studieværter og medarbejdere, hvormed artiklen også metodisk viser nye veje for forskningen i arabiske medier. Sammenholdelsen af indhold og centrale personers bi-

ografier og ambitioner samt øvrige produktionsforhold viser, at Zitouna på flere måder udfordrede den autokratiske tunesiske stat længe inden det såkaldte ”Arabiske Forår”. Medier både afspejler og forandrer verden og islams rolle heri. Dette særnummer af Tidsskrift for Islamforskning er et bidrag til en bredere og dybere forståelse for medier i den arabiske verden både før, under og efter oprørene.

Litteratur

Abu-Lughod, Lila, 2004: *Dramas of Nationhood: The Politics of Television in Egypt*, University of Chicago Press.

Alterman, Jon B. & Karawan, Ibrahim, 1998: “New Media, New Politics? From Satellite Television to the Internet in the Arab World”, *The Washington Institute for Near East Policy*, PolicyWatch #356: Special Forum Report, December 11.

Alterman, Jon B., 2011: “The Revolution Will Not Be Tweeted”, *The Washington Quarterly*, fall.

Armbrust, Walter, 2006: *Mass Culture and Modernism in Egypt*, Cambridge University Press.

Fraser, Nancy, 1993: ‘Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy’, s. 109-142, i: Calhoun (red.): *Habermas and the Public Sphere*, MIT Press.

Hafez, Kay ed., 2008: *Arab Media. Power and Weakness*, Continuum.

Hirschkind, Charles, 2006: *The Ethical Soundscape: Cassette Sermons and Islamic Counterpublics*, Columbia University Press.

Lerner, Daniel, 1958: *The Passing of Traditional Society: Modernizing the Middle East*, New York: Free Press.

Lynch, Marc, 2006: *Voices of the New Arab Public: Iraq, Al-Jazeera and Middle East Politics Today*, Columbia University Press.

Miladi, Noureddine, 2011: ”Tunisia: A media led revolution?”, *Al-Jazeera.net*, sidst set 8. februar 2011.

Rugh, William, 1979: *The Arab Press*, Syracuse University Press.

Sakr, Naomi, 2001: *Satellite Realms, Transnational Television, Globalization and the Middle East*, I.B. Tauris Publishers.

Sakr, Naomi, 2007: 'Approaches to Exploring Media-Politics relations in the Arab World', i: *Arab Media and Political Renewal: Community, Legitimacy and Public Life*, red. Naomi Sakr, I.B. Tauris.

Salamandra, Christa, 1998: 'Mustache Hairs Lost: Ramadan Television Serials and the Construction of Identity in Damascus, Syria', s. 227-246 i: *Visual Anthropology*, vol 10.

Salamandra, Christa, 2000: 'Consuming Damascus: Public Culture and the Construction of Social Identity', i: *Mass Mediations: New Approaches to Popular Culture in the Middle East and Beyond*, Berkely, University of California Press.

Salamandra, Christa, 2005: 'Television and the Ethnographic Endeavor: The Case of Syrian Drama', s. 4-18, i: *Culture Wars: The Arab Music Video Controversy*, red. Walter Armbrust, American University in Cairo Press.

Seib, Philip, 2008: *The al-Jazeera Effect: How New Global Media Are Reshaping World Politics*, Potomac Books.

Skovgaard-Petersen, Jakob, 2012: 'Forår i Studiet af Arabiske Medier', i: *Politik*, 15. årgang, nr. 1.

Sreberny, Annabelle & Muhammadi, Ali, 1994: *Small Media, Big Revolution: Communication, Culture and the Iranian Revolution*, University of Minnesota Press.

Wolfsfeld, Gadi, 1997: *Media and Political Conflict: News from the Middle East*, Cambridge University Press.